

Tijdschr Jeugdgezondheidsz (2021) 53:163–164
<https://doi.org/10.1007/s12452-021-00260-9>

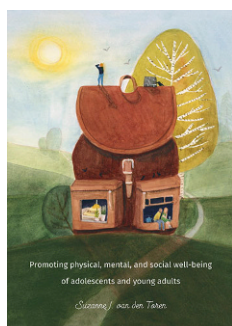

Bevorderen van het fysieke, mentale en sociale welzijn van adolescenten en jongvolwassenen

S. J. van den Toren

Published online: 23 september 2021

© Bohn Stafleu van Loghum is een imprint van Springer Media B.V., onderdeel van Springer Nature 2021

Titel: Promoting physical, mental, and social well-being of adolescents and young adults

Thesis: Erasmus MC, Rotterdam, Nederland

Promotiedatum: 16 februari 2021

Promotor: prof.dr. H. Raat

Copromotor: dr. A. van Grieken

ISBN: 978-94-6416-374-2

Link: <http://hdl.handle.net/1765/135157>

Wat waren het doel en de vraagstelling?

Het doel van dit proefschrift was bij te dragen aan het bevorderen van het fysieke, mentale en sociale welzijn van adolescenten en jongvolwassenen. Er werden vijf hoofdvragen gesteld, verdeeld over twee delen. Deel I richtte zich op het welzijn en risicogedragingen van adolescenten en jongvolwassenen, en behandelde drie hoofdvragen.

Hoofdvraag 1: wat is het verband van schoolverzuim met gezondheidsgelateerde kwaliteit van leven

en geluk onder jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot 26 jaar?

Hoofdvraag 2: in hoeverre hangen contextuele factoren en indicatoren van de gezondheidsstatus samen met zelfredzaamheid van jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot 26 jaar?

Hoofdvraag 3: welke factoren hangen samen met het recreatieve gebruik van lachgas onder adolescenten?

Deel II van dit proefschrift richtte zich op het bevorderen van gezond gedrag onder adolescenten en jongvolwassenen, en behandelde twee hoofdvragen.

Hoofdvraag 4: wat zijn de effecten van een methodiek die zich ten eerste richt op het aanpakken van ziekteverzuim, een passende opleiding en schoolprestatie, en ten tweede op het aanpakken van zeven gezondheidsindicatoren onder jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot 26 jaar?

Hoofdvraag 5: wat zijn de opvattingen van adolescenten over het zoeken van hulp bij emotionele problemen en gedragsproblemen?

Hoe vond het onderzoek plaats?

De gebruikte data waren afkomstig van onderzoeken naar de M@ZL-methodiek (Medische Advisering van de Ziekgemelde Leerling) en het extra contactmoment voor adolescenten. M@ZL is een methodiek waarbij op school- en leerlingniveau wordt ingezet op het verminderen van ziekteverzuim onder leerlingen. De evaluatie van M@ZL is uitgevoerd onder 758 adolescenten en jongvolwassenen van 16 tot 26 jaar die deelnamen aan het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Er werd gebruikgemaakt van een raamwerk voor het evalueren van programma's. Leerlingen in een interventieconditie en een controleconditie vulden tweemaal een vragenlijst in, tijdens een nulmeting en zes maanden later. De vragen gingen over sociaal-demo-

S. J. van den Toren (✉)
 Maatschappelijke Gezondheidszorg, Erasmus MC,
 Rotterdam, Nederland
s.vandentoren@erasmusmc.nl

grafische kenmerken, gezondheid en gezondheidsgedragingen.

Het extra contactmoment voor adolescenten wordt in Nederland sinds 2013 uitgevoerd door de jeugdgezondheidszorg (JGZ), in samenwerking met middelbare scholen. Dat contactmoment heeft als doel om een gezonde leefstijl te bevorderen en extra aandacht te besteden aan preventie van risicogedragingen bij adolescenten vanaf 13 jaar. Hierbij is er specifieke aandacht voor onderwerpen als ziekteverzuim, mentale gezondheid, veerkracht en drugsgebruik. Er is een pakket van verschillende modules beschikbaar, zoals peereducatie, groepsinterventies en/of zelfrapportagevragenlijsten in combinatie met een consult. Het onderzoek naar het extra contactmoment voor adolescenten is uitgevoerd onder adolescenten in de derde en vierde klas van het voortgezet onderwijs (de gemiddelde leeftijd van deze groep ligt rond de 15, 16 jaar). Dit onderzoek bevatte verschillende onderdelen, zoals het afnemen van een vragenlijst onder 555 deelnemers en het organiseren van 14 focusgroepen met in totaal 71 deelnemers. De vragenlijst bevatte vragen over sociaal-demografische kenmerken, gezondheid en gezondheidsgedragingen. De focusgroepen werden georganiseerd om het extra contactmoment te evalueren en om de opvattingen van adolescenten te onderzoeken over het zoeken van hulp bij emotionele problemen en gedragsproblemen.

Wat zijn de uitkomsten?

Uit het proefschrift kwam naar voren dat ziekteverzuim en spijbelen negatief samenhangen met mentale gezondheidgerelateerde kwaliteit van leven: leerlingen die meer dan vier dagen verzuimden vanwege ziekte scoorden 5,13 punten lager op de uitkomst van mentale kwaliteit van leven dan leerlingen die niet verzuimden. Ook werd een negatieve samenhang gevonden tussen ziekteverzuim en fysieke gezondheidgerelateerde kwaliteit van leven: leerlingen die meer dan vier dagen verzuimden vanwege ziekte scoorden 5,87 punten lager op de uitkomst van fysieke kwaliteit van leven dan leerlingen die niet verzuimden. Er werd geen samenhang gevonden tussen schoolverzuim en geluk.

Uit onderzoek naar de zelfredzaamheid van mbo-jongeren bleek dat vooral depressieve symptomen en ziekteverzuim samenhangen met verminderde zelfredzaamheid, zowel in het algemeen, als op specifieke levensdomeinen van zelfredzaamheid (zoals het domein financiën).

Het recreatieve gebruik van lachgas onder adolescenten bleek samen te hangen met een niet-Nederlandse migratieachtergrond, een vmbo-niveau, externaliserende problemen, bingedrinken en wietgebruik.

De resultaten van de evaluatie van de M@ZL-methodiek lieten enige aanwijzingen zien voor de effectiviteit van de M@ZL-methodiek op het verminderen van ziekteverzuim, en het verminderen van de omvang van depressieve symptomen onder mbo-leerlingen. JGZ-professionals en leerlingen waren tevreden over de M@ZL-methodiek.

De belangrijkste faciliterende factoren voor het zoeken van hulp door adolescenten die in dit proefschrift werden gevonden waren een vertrouwensband met de hulpbron, ervaring van de hulpbron en de vaardigheid van de hulpbron om een gesprek over lastige onderwerpen te beginnen. Er was sprake van een voorkeur voor informele hulpbronnen, voornamelijk vrienden.

Wat is de meerwaarde/nieuws waarde voor de JGZ-praktijk?

Vooral ziekteverzuim bleek samen te hangen met een vermindering van zowel fysieke als mentale gezondheidgerelateerde kwaliteit van leven, wat het belang van de preventie van ziekteverzuim onderstreept. Het is aan te raden om bij mbo-leerlingen met zorgwekkend schoolverzuim (zowel ziekteverzuim als spijbelen) aandacht te besteden aan hun mentale gesteldheid wanneer het schoolverzuim wordt aangekaart. Bovendien blijken ziekteverzuim en spijbelen samen te hangen met verminderde zelfredzaamheid bij deze leerlingen, wat meegenomen kan worden als aandachtspunt bij het bevorderen van een gezonde leefstijl en bij preventie.

Het gebruik van lachgas is tegenwoordig populair onder jongeren. Er is nog niet veel onderzoek gedaan naar dit onderwerp. Dit proefschrift laat zien dat het gebruik gerelateerd is aan bijvoorbeeld een vmbo-niveau, bingedrinken en wietgebruik. Deze informatie kan worden ingezet voor de preventie van lachgasgebruik, zodat gefocust kan worden op specifieke groepen.

Schoolinterventies die gebruikmaken van een proactieve, stapsgewijze aanpak bij leerlingen kunnen een veelbelovende strategie vormen voor het aanpakken van ziekteverzuim van school, vooral wanneer de school samenwerkt met de JGZ. Deze interventies zouden geëvalueerd en doorontwikkeld moeten worden, met inachtneming van de voorkeuren van adolescenten en jongvolwassenen met betrekking tot hulpzoekgedrag, zoals het creëren van een vertrouwensband tussen een JGZ-professional en adolescenten/jongvolwassenen, en het starten van een gesprek over een gevoelig onderwerp.

S. J. van den Toren, wetenschappelijk onderzoeker